

Fyrspillene i Sydthy

Det årlige fyrspil fandt i år sted på den gamle herregård Irup ved Koldby og blev en stor succes. Om Irups lange historie er ofte berettet. Parken med de efter lokale forhold meget gamle træer er noget helt specielt. De århundredgamle takstræer er særlig velkendte. I parken vokser også mange sjældne løgplanter og urter, hvoraf i hvert fald nogle stammer helt tilbage fra munkenes tid, hvor man anvendte dem i husholdningen og til helbredelse af sygdomme. Svaleurt, vibeæg, fuglemælk, sødskærm, vild tulipan, dansk ingefær, ramsløg, bulmeurt, skarntyde og den sjældne Martagon lilje eller turbanlilje, som botanikeren Lise Tillge har omtalt. Den stammer fra Jurabjergene i det sydøstlige Frankrig.

Redaktionen

Det koster mindst en herregård

Af forfatter Niels Stokholm

Nogle træk fra den historiske baggrund for Fyrspillet 2006

I en dalsænkning, der tidligere har været en fjord ligger Irup gods. Her boede Christian Hermann Helverskov fra 1685 til sin død 1733.

Han var født 1655 i København, hvor hans far var rådsherre og overformynder.

Han var en lærd mand med en juridisk uddannelse. Efter studier ved Københavns universitet og i udlandet, hvor han rejste i 3 år, kom han hjem i 1681 og blev sekretær i det danske kancelli.

I 1684 giftede han sig med Hedevig von Itzen. Hun var forældreløs og var derfor vokset op hos sin farbror, den stenrige københavnske

»Mikkel Krigsmand, kom her når jeg siger det!«

handelsmand Albert Itzen. Ove Thott solgte Irup i 1661 til »ærlige, agtbare og velfornemme mand» Albret van Itzen. Han har dog næppe boet på Irup, men holdt bestyrer. Selv om han nok har været en velhavende mand, bevirkede de elendige tider efter svenskekrigene med dårlige pengeforhold og store afgifter, at han havde »liden profit af gård og gods». Gården blev også ret forfalden i denne periode.

Hedevig arvede godset i 1679.

Ved giftermålet blev Helverskov ejer af herregården Irup, men han havde aldrig tænkt sig at skulle blive landmand. Samme år som han

Rakkerkallingen gør sin entré.

overtog Irup, blev han nemlig udnævnt til vicesandsdommer over Lolland og Falster.

Det var nærmest en tilfældighed, at parret kom til at bo på herregården. Hustruen havde ligesom sin onkel ikke interesseret sig meget for den, og Helverskov, der var københavner, skulle gå embedsvejen. Året efter brylluppet kom de tilfældigt til Thy. Parret besøgte Irup, blev glade for stedet og boede der fast de 49 år, de ejede gården.

Helverskov interesserede sig meget for kunst, og han var ivrig efter at forskønne den pragtfulde have, der lå omkring gården

Biskop Bircherod fra Aalborg, som besøgte Irup i 1697, skriver i sine dagbøger om "den nette have og de fire anselige takstræer, der er over 100 år gamle". Det fortælles, at når der var fest i tidligere tider, blev der udsændt en snor mellem de fire takstræer, og så dansede de fornemste inden for snoren og de mindre fine udenfor.

Helverskov efterlod sig et mærkeligt og værdifuldt kulturminde, nemlig 5 bind "En samling stykker til at more sig over" (Rapsodia varia pro lubitus collectanea). Helverskov har forfattet både i prosa og poesi, der giver et morsomt billede af hans samtid. Mange af billederne i bogen er tegnet af ham selv og viser både vid og lune – så han var ikke blot en dygtig karikaturtegner. Han var også Danmarks første. Værket findes på Det Kongelige Bibliotek.

Han har endvidere udgivet en håndskreven lægebog, som opbevares i Dansk Folkemindesamling. Heri har han samlet en række husråd for alle mulige sygdomme og angivet, hvordan de skulle behandles.

24. maj 1688 blev Helverskov adlet. Samme år købte han Øland af den forgældede Laurids Seefeld.

Parret fik 3 døtre, men ingen søn, som levede. Derfor uddøde adelsslægten.

Så er der høstfest.

I 1695 blev Helverskov udnævnt til virkelig landsdommer over Lolland og Falster, og i 1701 blev han udnævnt til justitsråd. Altså en betydningsfuld mand på den tid.

I 1728 døde Hedevig von Itzen, og Helverskov døde i 1733 i Skive, da han blev syg på vej hjem fra snapstinget i Viborg. De er begge begravet i Hørdum kirke, hvor to epitafier kort fortæller om deres liv.

Ud over historiske kendsgerninger indgår forskellige overleveringer og skrøner i spillet. Noget er udeladt, og andet er digtet til for at skabe en spændende fortælling, som, uden at give sig ud for faghistorie, kan give en fornemmelse for livsbetingelserne for høj og lav på Helverskovs tid.